

Minden eddigi társadalom története osztályharcok története. Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Az iparilag fejlettebb ország a kevésbé fejletteknek saját jövője képét mutatja. (Marx.)

No. 99. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 december 11

Egyes szám ára 2 cent. Helyben 1 cent.

A SZOCIALIZMUS FELÉ.

Az egész civilizált világ érdeklődését magára vonta az újabb időben a németországi bizonytalanság, melyre a német császárnak híressé vált intervjuja idézett elő. A különböző országok kapitalista lapjai az angol és a német kapitalisták érdekeinek összeütközését tárgyalták elsősorban a kétségtelen, hogy e kérdés a munkásmozgalmat is érinti, azonban az a mód, melylyel a német császár nyilvánosságra hozta a két ország kapitalistáinak a világgpiacért folyó küzdelmét, Németországban oly kérdést vetett felszínre, mely minden ország munkásmozgalmát még közelebbről érint.

A császári intervju eléggé ismeretes. Míg a két országnak, Angliának és Németországnak diplomatai minden eszközt megpróbáltak, hogy a két ország között a barátságos viszonyt fenntartsák s egymást félrevezessék, a német császár, miniszterének tudtán kívül, leírta a leplet a kapitalista versengésről, mely a két országot ellenségesen állítja szembe. Ugyszólván figyelmeztette az ellenséget, hogy honnan várható a veszély.

A német kapitalisták földudultak s mivel a megtörtént dolgon már változtatni nem lehetett, most igyekeznek meggátolni hasonló dolgok megismétlését. Napirendre került a miniszteri felelősség kérdése, mely szerint miniszterinek ellenőrzése s jóváhagyása nélkül mit sem tehet a császár, viszont a miniszterek felelőssége vonható a képviselők által. Más szóval a félig autokratikus, félig alkotmányos kormányzat fölváltása a teljes alkotmányos kormányzás, a népképviselő által való kormányzás.

A németországi szocialista párt teljes erejével belement a küzdelembe, holt és kérdés tisztán a burzsoázia kérdése. A kapitalista osztálynak volna föladata, hogy a politikai demokráciát megteremtse, a hűbérrendszernek maradványait végkép elsoportje. Azonban a német burzsoáziának nem volt ideje sem ideje, sem bátorsága, hogy a burzsoázia forradalmát befejezze s megteremtse azt a politikai demokráciát, mely az Egyesült Államokban van. A kapitalista termelési rendszernek teljes kifejlesztése föltétele a szocialista termelési rendszer s a németországi szocialista párt tulajdonképpen nem tesz egyebet, mint kényszeríti a német burzsoáziát, hogy forradalmat fejezzen be a hűbérrendszer maradványainak elsöprésével, kényszeríti, hogy tovább haladjon a fejlődés útján s teremtsen meg a szocialista termelési rendszernek minden föltételét, röviden: töltse be történeti hivatását. Ezért érthető és helyes elhárítani a német szocialisták állásfoglalása.

Ugyancsak így vagyunk a magyarországi szocialista párttal is, azzal a különbséggel, hogy a magyar burzsoázia még hátramaradtabb s még gyávább, mint a németországi. A magyarországi szocialista pártnak a burzsoázia forradalom legelőkelőbb követelésének, a választási jognak elismerésére kell kényszeríteni a magyarországi burzsoáziát.

Egyik országban a másik után kényszerítette ki az uralomra kerülő kapitalista osztály a választási jogot s ahol erre egyedül győne volt, a munkásosztályt hívta segítségül. A magyarországi kapitalistáknak nem kell a politikai demokrácia. A munkásosztálynak kell azt kikényszeríteni, mint a kapitalista fejlődés egyik föltételét, mely viszont föltétele az osztályharc eljárnak, a termelés, szállítás és szétosztás eszközeinek a munkásosztály által való lefoglalásának.

Míg a német és a magyarországi szocialisták tökéletlenül fejték, hűbéri maradványokkal szaturált burzsoáziával állnak szemben, kénytelenek állást foglalni oly követelések mellett, melyek fejlettebb kapitalista országokban régen megadták.

S míg egyrészt a németországi és a magyarországi szocialisták állásfoglalásának szükséges voltát elismerjük, azt látjuk, hogy az Egyesült Államok fejlettsége itt hasonló állásfoglalást nem igazol.

Az Egyesült Államok burzsoázia forradalma teljes. A politikai demokrácia fölöslegessé tesz a magyarországi s a németországi szocialistákhoz hasonló követeléseket. Az Egyesült Államok munkásainak csak egy föladatuk lehet: az ipari demokrácia megteremtése.

Néhány déli államot leszámítva, hol a négerrek megfosztatták a szavazattól, nemcsak a férfiak részesülnek a szavazójogban, hanem néhány államban a nők is a közéleti választásoknál s ami még a választójog teljes kiterjesztéséhez hátra van, elvégzi azt a burzsoázia.

Az államok közös kormányzata az alkotmányban megszabott alapelvek szerint intézi az államok ügyeit. Németországnak szüksége lehet arra, hogy a politikai államot megtisztítsa a hűbérrendszerből származott kiváltságoktól, az Egyesült Államokban nincsenek ilyen kiváltságok.

Németországban, Magyarországon a politikai demokráciának kivívása a szocializmus-hoz vezető utnak egyengetését jelenti. Az Egyesült Államokban fölösleges munkát. Az egyenlő politikai jogok mellett a kapitalista osztály gazdasági kényuralmának megtörésére van szükség s ez nem reformokat, hanem forradalmat jelent.

A KAPITALISTA OSZTÁLY.

— Irta: Kautsky Károly. —

Amerikai viszonyokhoz alkalmazva átdolgozta: Dániel De Leon.

Az "egyszerű adó" elméletének hibája.

A kapitalistának a föld birtokosához való viszonya nem az, ami a bér munkásé a kapitalistához. Bármit tett és tehetett is a földbirtokosság a tőkés termelés fejlődése a régebbi idők s előző társadalmi rendszerek földbirtokosaival szemben, megteremtette az ellenfelet, a kapitalistát. A hatalom, mely kezébe került, legalább is egyenlővé teszi a földbirtokossal; a kettő mint egyenrangú fél érintkezik s a tőke tökéletesebb fejlődésének arányában a kormánypálcát, melyet azelőtt a földbirtokosok tartottak kezükben, most a kapitalistának is kezében van s lassankint egészen ez utóbbi ragadja magához.

A földbirtokos hatalma kisebb vagy nagyobb, aszerint, hogy nagyobb-e vagy kisebb a földbirtokosok száma s hogy a törvények megkönnyítik, vagy megnehezítik-e a földnek adás-vévesét. Angliában a birtokosok kisebb száma s a törvényeknek szigorú hozzájárulnak a föld monopolizálói hatalmának megerősítéséhez.

Az Egyesült Államokban a földbirtokos és a kapitalista rendszerint egy személyben egyesül. A gyáros rendszerint birtokosa a földnek, melyen gyára épült; a bányászati birtokosa a földnek, melyben bányái vannak; a mezőgazdaság terén is, ahol a kapitalista termelés most indul teljes virágzásnak, a "bonanza farm"-ok földjét ugyanaz a kapitalista társult bírja, mely művelti. Azonban e tények még nem jelentik azt, hogy ha a kapitalista egyszerűen földbirtokos, nem kell megosztani a föltételt a földbirtokos osztályal. Tíz eset közül kilencben, ha ugyan az arány még ennél is nem nagyobb, ugy vált földbirtokossá, hogy előbbi tulajdonosának bizonyos összeget fizetett. Az az évi kamat, melyet a vételár után egyébként huzna, képviseli a bérletet, melyet a földbirtokosnak fizet, más szóval, a munkásból kifacsart többletet az azt a részét, melyet a földbirtokos osztálynak kénytelen átengedni.

A kapitalista megosztja a munkától elvett vagyont a földbirtokossal.

A vételár vagy a bérlet, melyet a kapitalista a földért fizet, melyre szüksége van, egy részét teszi a többletetnek, melyet a földbirtokossal kénytelen közvetlenül megosztani. Azonban a földbirtokos osztály a vagyonnak, mely egyébként a kapitalista kezében halmozódna fel, jelentékeny részét sajátítja ki közvetve is. Ez következőleg történik.

A kapitalista használja, mint már előzőleg ki-mutattuk a munkás által termelt vagyonnak a kapitalista által visszatartott része, mely megmarad azon felül, amit a kapitalista a munkásnak visszaadott munkabér nyújtását, hogy tovább éljen, dolgozzon s munkaejét pótolja. Következésképp minél nagyobb az összeg, mely a munkásnak a létfenntartásra, a munkaejét pótlására, a megélhetésre szükséges, annál kisebb a profit, mely a kapitalistának marad, viszont minél kevesebb szükséges a munkásnak létfenntartásához, annál nagyobb az a rész, melyet a kapitalista profit gyanánt lefoglalhat.

Bármilyen, ami a létfenntartás költségeinek csökkentéséhez járul, — olcsóbb áru, alacsonyabb házber, — csökkenti a bér munkásnak föltétlenül szükséges bérmenységét s amint a szükséges munkabér csökken, az általa termelt vagyonnak az a része, melyet a kapitalista haszon gyanánt lefoglalhat, növekszik; viszont bármilyen, ami a létfenntartás költségeit emeli, — drágább áru, magasabb házber, — emeli a munkásnak föltétlenül szükséges munkabér mennyiségét, emelkedni kell munkabérnek s csökkenni kell az általa termelt vagyon azon részének, melyet a kapitalista haszon gyanánt lefoglalhat. Nos, tehát az életszükségletek

árának csökkenni kell a nagyobb mennyiségben való termelés következtében, melyet megelőzőbb termelési eszközök lehetővé tesznek. Ez a csökkenés maga után vonja a bér munkásnak föltétlenül szükséges munkabér csökkenését s így a kapitalista kezében maradó haszonnak emelkedését. De az életszükségletek árának s így a munkabérnek csökkenését s a haszonnak emelkedését ellensúlyozza az egyik életszükséglet árának, a városi földek árának emelkedése. A sorsnak ironiája, hogy a kapitalista termelőmód egyik hatása a proletáriátust a városokba kényszeríti s ez által emelkedik a házber, melyet a munkásnak fizetni kell s megfelelő arányban csökken a kapitalista haszon. A növekvő házber, melyet a munkás a föld birtokosainak fizet, a kapitalista hasznának rovására megy s a haszonnak ama részét teszi, melyet a kapitalista közvetve kénytelen átengedni a föld tulajdonosainak.

A vagyonnak mennyisége, melyet a földnek tulajdonosai kisajátíthatnak a kapitalista osztálytól, növekszik oly arányban, amily arányban növekszik az általános kereslet a föld tekintetében, amily arányban növekszik a lakosság, amily arányban növekszik a kapitalisták föld szükséglete, szóval, amily arányban terjed a kapitalista termelő rendszer. Mindezzel arányban növekszik a vagyonnak az a mennyisége, melyet a földnek tulajdonosai akár közvetve, akár közvetlenül maguknak foglalhatnak le, melyet egyébként a kapitalista osztály egyedül magának tarthatna meg.

V. fejezet.

Az adó.

Miként osztják a kormány a kapitalisták többletét?

Az állam, a kormány épp oly mohósággal igyekszik kivenni részét a kapitalisták többletéből, mint a földnek tulajdonosai. A modern állam együtt növekedett a kapitalista termelő rendszerrel, míg annyira ki nem fejlődött, hogy ez utóbbi fenntartásának legáltalmasabb eszközévé nem vált. Egyik a másiknak érdekeit mozdította elő; a kapitalista osztály, amint jelenleg alkotva van, nem haladhat előre az állam segítségével nélkül; szüksége van a kormány hatalmának védelmére külső és belső ellenségeivel szemben.

A kapitalista termelési gyengeségei szükségessé teszik a kormányt.

A kizsákmányolásnak kapitalista rendszer egyáltalán nem speciális törvényeknek eredménye, hanem a rendszer gyengeségei hozták létre a ma érvényben levő törvényeket. A proletáriátus kizsákmányolása nem ezeknek a törvényeknek a következménye; ezek egyszerűen csak a kizsákmányolás rendszerének zavartalan működését biztosítják mindazon más processzusokkal együtt, melyek a létező társadalmi rendnek függelékai. A verseny lévén a termelésnek förgője, a törvényt gépolajnak nevezhetjük, melynek rendeltetése az, hogy a jelenlegi társadalmi gépezetben a társadalmi ellentétek következtében beálló zökkenéseket elsimítsa, amennyire lehet.

A kapitalista rendszer szerkezetének minden egyes gyengesége a modern kormányzatnak egy-egy speciális funkcióját teszi szükségessé. Az első gyengeség: A kapitalisták viszálya a haszon fölött — ezért szükséges a törvényeszk. (Folytatjuk.)

A VÁLSÁG ÁLDOZATA.

Walter Perkins, nem régen ez előtt egy nagy áruház képviselője, betöréssel vádoltatva tegnap a Gates Avenue-i bíróság elé állított. A bíróság büntönetet talált és ügyét az esküdtszékhez tette át.

Perkins védelme közben elmondta, hogy egy hónapal ez előtt még egy áruház képviselője volt, azonban a gazdasági válság őt is kilökte állásából. Családos lévén, a családfenntartás kötelessége kényszerítette őt arra, hogy bárhol nan is pénzt szerezzen. Sem munkához, sem törvényes eszközzel pénzhez nem juthatott, családja nyomorát tovább nem tudta nézni, hát onnan vett pénzt, ahol volt.

MUNKÁSTÁRSÁK FIGYELEM!

New York összes munkásszervezetei 1908 december hó 13-án, vasárnap délután 2 és fél órákor, a LABOR TEMPLE II-ik emeleti 10-es számú termében, (84-ik utca 2-ik és 3-ik Avenuek között).

NAGY TILTAKOZÓ NÉPGYÜLÉST

tartanak a következő napirenddel: Tiltakozás a magyar kormány plurális, közvetett, nyílt választójogi tervezete ellen. A magyar munkásság tömeges megjelenését kéri az egybehívó szervezetek.

ESEMÉNYEK.

KELLEMETLEN KÖTELESSÉG. — A NÉP JELÖLTJEI. — MENNYIBE KERÜL AZ ÁLLAMOK KORMÁNYZASA? — A PANAMA A KONGRESSZUSZBAN. — A FAKIROK EGYESÜLTEK.

Olvasóink előtt ismeretes az "Előre"-nek a választásokról közölt tudósítása s azok a kommentárok, melyeket e tudósításokhoz fűztünk. Nem is sejtettük a kommentárok megírásakor, hogy mily alosan odapatottunk az Előre "forradalmi" statisztikáját és az ehhez fűzött kommentárokat. Amint már megírtuk, az Előre a Socialist Party new yorki szavazatait "leg-alább negyven százalékos emelkedés"-nek nevezte. Mi pedig ez állítását legalább ötven százalékos hazugságnak tartottuk. Megmondjuk azt is, miért? Az Előre ugyanis a lefolyt választások eredményét, amikor Pittsburgról, St. Louisról, Chicagóról beszélt, az 1904-iki választások eredményével hasonlította össze s száz-tól hatszáz per centig menő emelkedéseket állapított meg. New Yorkról szólván, negyven százalékos emelkedést tüntetett föl, ami — az Előre szerint irányadóul vevén az 1904-ik évi választások, tényleg ötven százalékos hazugság. Miután ezt megállapítottuk, csak akkor állt elő az Előre, hogy New York kivétel, itt nem az 1904-iki, hanem az 1906-iki választásokról van szó az összehasonlításban s ezzel nemcsak a hazugságot ismertette be, hanem akaratlanul is bevallotta, hogy nem volt bátorsága egyenesen hazudni. Mindezt pedig rádúpláz a legutóbbi számában azzal, hogy "egy kellemetlen kötelességet teljesítünk, mikor megkísértjük helyreigazítani az 50 százalékos hazugságunkat". Nagyon szép, hogy az Előre igyekszik a hazugságok helyreigazítani. Lássuk, miként sikerült ez?

Hát egyszerűen úgy, hogy kiszámítja, miszerint az egész országban kapott szavazatok száma ötven százalékkal emelkedett, megfelelő kezdéssel arról, hogy az ötven százalékos hazugság a new yorki szavazatok körül követte el. "Ut desint vires, tamen laudanda voluntas" — "Ha nincs is erő, dicseretes az akarat." Az Előre igyekszik a hazugságot helyrehozni. Valóban nem tehet róla, hogy ismét hazudik. A törekvés dicseretes, azonban a szokás természeténél fogva az Előre hazudni kénytelen, még ha természetesen akar is helyreigazítani. S mivel természetesen ellen senki sem cselekszik szívesen, az Előre beismeri, hogy az igyekezet kellemetlen.

Az Előre megmagyarázni igyekszik a "minőség" szaporodást s felállítja a következő fordított arányt: Több szavazat — rosszabb minőség; kevesebb szavazat — jobb minőség. Most már az Előre minőségi statisztikájának alapjátéval is megismerkedtünk. Ezenkívül pedig a S. P. szavazatminőségének balanszíróját az A. F. of L., vagyis (ennek a szervezetnek az elnöke szabvány politikáját) Gompers Sámuel. A S. P. szavazata rossz vagy jó minőségű aszerint, hogy Gompers Roosevelt vagy Bryannel bankettezik.

Az utánaózás lévén egy bizonyos állatfajnak jellemző sajátosága, az Előre "forradalmi statisztikusa" utánaózni igyekszik bennünket a hasonlatok terén. S veszi a hasonlatot a hozzá legközelebb állókról, vérbeli atyafiságáról, vagy amint szellemesen nevezi, bizonyos szürke négylábuakról. Well, well. "similis similit gaudet" — hasonlóok örülnek egymásnak.

Ami pedig a "magántudós" ismeretlenségét illeti, ha úgy tetszik, még lehet szerencsénk, aminek az Előre aligha fog örüvendeni.

Tudvalevő, hogy a legújabb időkig az állami vagy kerületi konvenciók állították föl a pártok jelöltjeit s e konvenciók rendszerint nem voltak egyébre jók, minthogy a párt "boss"-ai által már előre kinevezett jelöltek elfogadják s ezzel azt a látszatot keltsék, hogy a párt maga jelölt.

Több állam törvényhozása elfogadta már, hogy ezentul előzetes választások tartassanak a jelölésre vonatkozólag s így a nép állítson föl jelöltek. Chicago ékes példáját adta, hogy az előzetes választásokon mennyire érvényesül a népek akarata.

Az előzetes választásokon elkövetett visszaélések annyira szemérmetlenek s nyíltak voltak, hogy külön esküdtszék foglalkozott a vádakkal, melyeket körülbelül két tucat politikus ellen emeltek. A tárgyalásokon aztán kiderült, hogy az előzetes választásokon egész csomó szavazatot adott le olyanok nevében, kik Chi-

cagoból már évekkel ezelőtt elköltöztek, különös módon leadták a börtönökben levőknek szavazatait, tudtukon kívül leszavazták az asyllumok lakói is, viszont a polgárok ezrei mikor leaktarták adni szavazataikat, megtudták, hogy már szavazott helyettük más s sokan szerencsésekknek tarthatták magukat, hogy el nem fogattak többszörös szavazás kísérlete miatt. A Grand Jury jelentése szerint Chicagóban még soha korruptabb szavazás nem folyt, mint ezen az előzetes választáson, mely a városnak hetvenöt ezer dollárjába került. Az esküdtszék nyolcvanegy vádat látott igazoltnak a vád alatt álló városi politikusok ellen.

Lehet, hogy a bíróság elítéli a vádlottakat, az azonban nem változtat azon a tényen, hogy az előzetes választásokon győztesen kikerült jelöltek nem a népek jelöltjei voltak, hanem azoké, kiknek elég pénzük volt, hogy a választási tisztviselőket megvesztegessék.

A hatvanegyedik kongresszus megkezdte második ülését az 1909-ik s 1910-ik évi költségvetések tárgyalásával. A költségvetés szerint az Egyesült Államok kormányzata 1909-ben 832 millió dollárba, 1910-ben pedig 824 millió dollárba fog kerülni. Ebből a rengeteg összegből egyedül a hadsereg és a hadi tengerészet két év alatt 700 millió dollárt fog fölemészteni. A kapitalisták képviselői valóban rövidlátók volnának, ha kifogást emelnének e költségvetés ellen. Az államnak törvényhozó, végrehajtó s bíráskodó hatalma a kapitalisták szolgálatában áll s a kapitalistáknak érdeke, hogy módot nyujtsanak nekik hivatásuk teljesítésére. Hogy ne említsünk több példát, egyszerűen fordult még elő, hogy a katonaságot kirendelték volna a munkások védelmére, míg a munkálatok védelmére mindig készen áll. Miért sajnálnák hát a milliókat a hadsereg fenntartására?

Több ízben ismertettük azokat a nagyarányú szédeléseket, melyek az elnökválasztás előtt napfényre kerültek a Panama csatorna ügyében. A vádak szerint az Egyesült Államokkal 40 millió dollárért vették meg azokat a francia Panama-részvényeket, melyek amerikai kapitalisták kezébe három millió dollárért kerültek s az így bevezetett 37 millió dollár Morgan, az idősebb Taft és Roosevelt sógora, Douglas Robinson osztoztak meg.

A kongresszuson most Rainey, illinois-i képviselő határozati javaslatot terjesztett be, mely szerint: nevezzen ki a ház elnöke öttagú bizottságot, mely megvizsgálja, hogy a negyven millió dollárból, mely az okiratok szerint a francia társulatnak fizetett, mennyi jutott valóban annak a társulatnak?

Valószínű, hogy e határozati javaslat viharos ülésekre fog alkalmat adni s ha a képviselők elfogadják, kellemetlen napok várnak Rooseveltekre s Taftékre, míg kilábolnak a kátyuból.

A maga nemében pártatlanul álló gyűlésnek volt a színhelye a napokban a philadelphiai Lyric Theatre. A rokonlelkek egyesültek; kezet fogott a csuhás és a labor fakir, a kapitalisták két szemefénye. Egyrészt a Federal Council of Churches (az egyházak szövetségi tanácsa), másrészt az American Federation of Labor (az amerikai munkásszövetség) voltak a gyűlés rendezői. S ezeken az egyik részről Heudrix püspök, Stelzle és North new yorki papok, a másik részről a szereplők D. A. Hayer az A. F. of L. elnöke, H. Frayne, W. C. Hahn, az A. F. of L. szervezői, P. I. Shea, a villamos vasúti alkalmazottak szakszervezetének elnöke voltak.

Megható volt az a buzgalom, melylyel egymás érdemeit igyekeztek kiemelni a derék népművelők s meglepő az az öntudat, melylyel egymásban megtalálták a természetes szövetségést.

(Folytatás a harmadik oldalon.)

A VAGYON ELOSZLÁSA.

A népesség 6 százaléka, a kapitalista osztály bírja a vagyonnak 82 százalékát. A népesség 19 százaléka, a középosztály, bírja a vagyonnak 15 százalékát. A népesség 75 százaléka, a munkásosztály a vagyonnak 3 százalékát bírja. Az utóbbi által birt rész magába foglalja a személyes birtokot, mint pl. butort stb.

NÉPAKARAT

szocialista munkaslap.
A Szocialista Munkaspárt hivatalos közlönye.
Kiadja
Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
528 E. 6th Street, New York, N. Y.
Megjelen minden kedden és pénteken.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre \$2.00
Fél évre 1.00
Negyed évre 0.50
Európai 12 korona.
Egyes szám ára 2 cent.
A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.
szerkesztővel értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NÉPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America
528 E. 6th Street, New York, N. Y.
Ch. ROTHFISHER, National Secretary.
F. SONNENFELD, National Treasurer.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.
SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 25, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.
New York, Friday, Dec. 11, 1908

AZ I. W. W. RÉGI ÉS ÚJ ELVI NYILATKOZATA.

— Melyiket fogadjuk el? —

Az I. W. W. régi elvi nyilatkozata:
A munkásosztály és a munkáltató osztály között semmi közöség nincs. Nem lehet béke mindaddig, míg ehhez és nekülözés találató a dolgozó emberek között és az élet összes javai ama kevesek birtokában vannak, akikből a munkáltató osztály áll.
E két osztály között küzdelemnek kell folynia mindaddig, míg az összes munkások tomorúlnak egy politikai, mint gazdasági téren s birtokukba veszik és megtartják azt, amit munkájukkal termelnek, a munkásosztály egy gazdasági szervezete útján, bármely politikai párttal való kapcsolat nélkül.
A gyors vagyonfelfalmozódás és az iparok igazgatásának mind kevesebb és kevesebb kézbe való összpontosulása képtelenné teszi a szakszervezeteket (trades union) arra, hogy fölvegyék a küzdelmet a munkáltató osztály egyre növekvő hatalmával szemben, mert a szakszervezetek (trades union) olyan állapotot ápolnak, mely lehetővé teszi, hogy a munkások egyik csoportját ellene uszítsák az ugyanazon iparban dolgozó munkások egy másik csoportjával, elősegítve ezáltal, hogy egymást verjék le a bérharcok esetén. A szakszervezetek (trades union) segítene a munkáltató osztálynak a munkásokba beoltni ama tévhitet, hogy a munkásosztály-nak a munkáltatókkal közös érdekei vannak.
E szomorú állapotokat megváltoztatni és a munkásosztály érdekeit megóvni csakis egy olyképp felépített szervezettel lehet, hogy minden egy iparba tartozó — vagy ha kell valamennyi — tagja beszüntesse a munkát bármikor, ha sztrájk vagy kizárás van annak valamelyik osztályában, így az egyen esett sérelmet az összesség sérelmének tekintve.
Ennél fogva, anélkül, hogy magunkévá tennék bármely politikai párt álláspontját, vagy ezt bármely párttal a magunk részére óhajtanák, egyesülünk a következő alapszabályok alatt:

Az I. W. W. új elvi nyilatkozata:
A munkásosztály és a munkáltató osztály között semmi közöség nincs. Nem lehet béke mindaddig, míg ehhez és nekülözés találató a dolgozó emberek között és az élet összes javai ama kevesek birtokában vannak, akikből a munkáltató osztály áll.
E két osztály között küzdelemnek kell folynia mindaddig, míg a világ munkásai mint osztály tomorúlnak s birtokukba veszik a földet és a termelés eszközeit és eltörlik a bérendszert.
A gyors vagyonfelfalmozódás és az iparok igazgatásának mind kevesebb és kevesebb kézbe való összpontosulása képtelenné teszi a szakszervezeteket (trades union) arra, hogy fölvegyék a küzdelmet a munkáltató osztály egyre növekvő hatalmával szemben, mert a szakszervezetek (trades union) olyan állapotot ápolnak, mely lehetővé teszi, hogy a munkások egyik csoportját ellene uszítsák az ugyanazon iparban dolgozó munkások egy másik csoportjával, elősegítve ezáltal, hogy egymást verjék le a bérharcok esetén. A szakszervezetek (trades union) segítene a munkáltató osztálynak a munkásokba beoltni ama tévhitet, hogy a munkásosztály-nak a munkáltatókkal közös érdekei vannak.
E szomorú állapotokat megváltoztatni és a munkásosztály érdekeit megóvni csakis egy olyképp felépített szervezettel lehet, hogy minden egy iparba tartozó — vagy ha kell valamennyi — tagja beszüntesse a munkát bármikor, ha sztrájk vagy kizárás van annak valamelyik osztályában, így az egyen esett sérelmet az összesség sérelmének tekintve.
E konzervatív jelszó helyett: "Tisztelesség nani bért, tisztességes nani munkát", a "Bérendezés elhárítása"-nek forradalmi jelszavát írjuk zászlónkra.
A munkásosztályunk történelmi hivatása a kapitalizmus eltörlése. A termelés hadsereget szervezni kell nemcsak a kapitalistákkal folytatott mindennapi küzdelemre, hanem arra is, hogy átvegye és felváltassa a termelést, amikor a kapitalista termelési rendszer mezdöntött. Inarilag szervezkedvén, az új társadalmunk szerkezetét formáljuk a réginek keretén belül.
Ennél fogva — tudván azt, hogy felszabadulásunkhoz ill. szervezett föltételű szükség. — egyesülünk a következő alapszabályok alatt:

OSZTÁLYOK ÉS BIZALMIFÉRFIAK FIGYELMÉBE.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség 1908 december 13-án, vasárnap délután a Népakarat szerkesztőségében BIZALMIFÉRFI ÉRTEKEZLETET tart.
Tekintettel arra, hogy nagyon fontos szövetségi ügyek kerülnek tárgyalás alá, fölkerjük különösen a közfelkeltő osztályokat, hogy bizalmiférfiaikat szigorúan utasítsák az értekezleten való feltűnése ellenére.
Ugyazintén fölkerjük szövetségünk minden osztályát, hogy esetleges indítványait minél előbb küldjék be a központi titkársághoz.
Eltvársi üdvözléssel
a Központi vezetőség.

Magyarországi hírek.

A dorozsmai iskola. Dorozsmán már hosszabb idő óta düledező fében volt az állami iskola. A szülők könyörögtek az illetékes hatóságoknak, a többi közt Csáky püspök urnak, a kegyurnak is, hogy zárdják be az iskolát és építsenek egy újat, de eddig hiába. A kormány ugyan már kész lett volna erre, de egy kis akadály volt. Ugyanis a régi iskola és a kántorkak helyére akarták építeni az új iskolát. Az állam szándékozta a koronát irányított elő erre a célra, a községnek csak telket kellett volna adni. A telek azonban kicsi az új, tizenkilencetemes, ezerkétszáz gyermek befogadására szánt épületnek és szükség volt a szomszédos telekre, ahol a katolikus templomi hangzó lakik. Ez a telek a váci püspök tulajdona. Megkérték tehát, engedje át a harangozó lakot, mire gróf Csáky Károly püspök azzal felelt, hogy a telket csak az esetben adja oda, ha Dorozsma község legalább három katolikus felekezeti iskolát épít.

A püspök ur szerint ugyanis nem baj, ha a nem katolikus gyerekeket agyonüti is az összedülő iskola. Szerinte nyilván csak a katolikus gyerekek az isten gyerekei. Utálatos fölfogás, de teljesen hozzáillik a pap egész gondolkodásához.
November 23-án, hétfőn reggel aztán bekövetkezett a szerentsétlenség, amelyet Dorozsmán mindenki előre sejtett.
Nyolc óraker kezdődött az előadás, kilenc óraker szünet volt, a gyereke kiszaladtak játszani, de a kisebbek az emeleti első osztály teremben maradtak. Itt történt a katasztrófa. Nagy robajjal beomlott a mennyezet. A kemény vakolatdarabok és a téglák az első három sor padra zuhantak, ahol csupa hat éves gyerek ült.
Csodák-csodája, hogy halál vagy életveszélyes sebesülés nem történt. Tizenötön kisebb-nagyobb sérülések szenvedtek és csak Oláh Mariska sebei súlyosak. A kislány azonban rövid idő múlva fölgyógyul. Annál borzasztóbb volt a rémület, a pánik, ami a katasztrófa nyomán támadt. A kis nebulók ijedten, jajgatva futkoztak szanaszét, a környékbeli lakók százzal siettek az iskolához, de éppenséggel nem látszottak meglepettnek.

Tudtuk, hogy be fog dűlni. — mondották. A váci püspök akarta így.
A gazdagabb szülők nem is engedték gyermekeiket az iskolából. Nyavalyatorós ispotály-nak keresztelték el az iskolát és inkább fizették a bírságot, semhogy gyermekek a vénhedt, beomlással fenyegető iskola nyomorékja legyen.
Most persze már tudtak más helyiségekben iskolát berendezni. Előbb azonban megvárták, hogy néhány gyerek agyonütnessék. A hatóság meg nagy képmutatással keresi, hogy "kit terhel a felelősség". Mintha nem tudná igen jól.

Elítelt antimilitaristák. "A Társadalmi Forradalom" című lapban Glückman Miksa szabómunkás "A katonák esküje" címen leközölte Gáspár Imrénnek Bosznia okkupációja alkalmából írott versét, továbbá dr. Skrobán László, volt kassai katonai orvosnak egy levelét, amelyben az még 1904-ben azt írja, hogy meggyőződése ellen van, hogy ilyen becstelen foglalkozást üzzön és hogy parancsszóra mérszáróljon. Ezenkívül Hermann Salamon, a lap egyik munkatársa Tolstojból vett idézetek nyomán többek között azt írta, hogy a katonaság minden emberi érzésből kivetkőzött intézmény, amelyet meg kell szüntetni. Az esküdtbírsági tárgyalason mindkét vádlottat igazgatóságért ítélte el és pedig Glückmann egy évi, Hermann pedig nyolc havi államfogházra. Utóbbi megnyugodott az ítéletben, míg Glückmann semmiségi panasszal élt. A Kuria Balogh N. Imre védő fölszólalása után hozzájárult az elsőbírói ítélethez.

Munkabérek Magyarországon. Ha halálózási arányról, a népek műveltségéről vagy a közszükségletek átalakulásairól olvasunk nemzetközi statisztikát, Magyarország mindig a kimutatás csúcán diszeleg, mint olyan állam, ahol mesterségesen butítják a népet, ahol vérlázító uszorakodást üznek a nép közszükségleti cikkeivel és ahol ennek folytán igen magas a halálózási arányszám. Bezzeg, ha a munkabérek magasságáról van szó, rögtön elhagyja "magas" pozícióját és — talán szégyenletében — lesüllyed a kimutatás aljára, mint az alábbi adatokból látható:
Évi 300 koronán alul (!) keres Magyarországi munkásai közül (értsd mezőgazdasági és egyéb munkások is) 15 százaléka, 360 koronát 8,06 százaléka, 450 koronát 13,6 százaléka, 600 koronát 26,2 százaléka, 800 koronát 27,9 százaléka, 1250 koronát 7,6 százaléka, 1600 koronát 0,7 százaléka. Ezen összesen fölül 0,4 százaléka keres a munkásoknak.

A clevelandi összes nemzetiségű munkások 1908 december 13-án, délután 2 óraker a German-American-féle épületben, 2293 Ontario St., MI A NEMZETKÖZISÉG? napirenddel,
NAGY NYILVANOS NÉPGYÜLÉST tartanak.
Fölhívjuk Cleveland összes munkásait a népgyűlésen való tömeges megjelenésre.

VAN ITT JÖLÉT, DE...

Az Egyesült Államok áll a legelső helyen a cipők és csizmak exportálása terén. A statisztikai hivatal kimutatása szerint 11,470,000 dollár értékűt képviselnek azon cipőárúk, amelyeket 1908-ban az Egyesült Államokból kiszállítottak. A cipőipar fejlődése óriási. Míg 1878-ban 350,000 pár cipőt exportáltak, 1908-ban már 6,500,000-et. Az utolsó harminc esztendő alatt a világ minden részébe exportált cipők értéke, hozzávetőleges számítással, 88,000,000 dollárra tehető. A cipők mennyisége 57,000,000 pár volt. Az amerikai cipők legjobb vevői Anglia, Németország, Franciaország és Belgium.

Ez az ország — az Egyesült Államok — ellátja a világ kétharmad részét gyaipival. Több rezet termel, mint a fél világ, a gyár- iparhoz szükséges vasat többet állít elő, mint a világ két más legnagyobb vastermelő országa.

Ez az ország termeli a legtöbb világító olajat, húst és kenyeret. Innen kapják a legtöbb ország gyárjai a kész gyári fölszereléseket, a gépeket stb. De különösen cipőt annyit termel és annyit szállít más országokba, hogy nem-sokára az Egyesült Államok lesz a világ — susztere.

DEFICIT AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSBAN.

Corelyou, az Egyesült Államok pénzügy-minisztere kiadta évi jelentését az 1908-ik évi pénzügyi helyzetéről. A jelentés szerint a helyzet lényegesen rosszabb, mint volt 1907-ben, amikor 84,236,586 dollár fölösleg volt, amivel szemben az 1908-ik évi pénzügyi kimutatás 58,070,201 dollár hiányt mutat.

A jövedelmi adókból származó bevétel 1908-ban 17,955,646 dollárral csökkent az előző év hasonló év bevételével szemben. Ugyanezen idő alatt a vámjövdelem 46 millió dollárral szállt alább.
Az ezen kincstári év végén mutatkozó deficitet 114 millió dollárra becsüli Cortelyou, míg az 1910 június végén lezáródó év végére 143 millió dollár deficitet jósol.

APRÓSÁGOK

Henry O. Kulbney, a north bergeni krematorium orgonistája abban a pillanatban rogyott össze halva, amikor "Közledelem hozzád oh Uram!" kezdetű gyászdal játszotta és énekelte a krematorium kápolnájában. Felesége, ki mellette ült, látta, hogy alig futottak végig férje ujjai a billentyűkön, megrázkódott és halva esett le székéről.

Bingham, New York város rendőrfőnöke, most adta ki negyedévi jelentését, amelyben beszámol a rendőrségnek három hónapos működéséről. A jelentésnek legföltűnőbb része az, amelyen a gyermekeknek, a kiskorúknak elzárásától ir. A jelentés szerint a gyermek-gonosztevők száma föltűnően szaporodott.

HA KRISZTUS ELJÖNNE...

Smith, az ismert bányász-lelkész prédikációt tartott a minap New Yorkban s többek között a következőket mondta:

Azt hiszitek, hogy ha Krisztus New Yorkba jönne, az 5-ik Avenue-i presbiterianus vagy az 5-ik Avenue-i baptista templomba menne, ahol az emberek himzett párnákon ülnek, ahova automobilon mennek, frakkba öltözve, amelynek árából egy szegény család hónapokig is el tudna élni?
"Nem, — folytatja. — Elmenne a "vörös lámpák" negyedébe és fölkeresné a szerencsétleneket, a nyomorultakat, hogy azok terheit megkönnyebbítse, és nem törődne azzal, hogy vajjon tetszik-e ez a felsőbb köröknek vagy sem."
"Egyszer egy magas állású londoni hivatalnoknak voltam vendége. Ebéd után a házi gazda gyönyörűen berendezett szalonjába vezetett, hol fölkeré leányát, hogy játssa és énekelje el a "Szabadítsatok meg a veszendőket" című himnuszt. A házi gazda maga is énekelte. Én nem énekeltem velők."

Miért nem énekel? — kérde az apa.
Azért nem — felelém, — mert itt nincsenek veszendők, kiket meg kellene menteni. De ha eljön velem vagy hat bloknnyira, oda, ahol szükség van a mentésre, ott énekelni fogok teljes szívemből.
Ajánlatomat a házi gazda természetesen nem fogadta el."

A Munkás Betegsegélyző Szövetség I. osztálya szövetségünk II-ik osztályával folyó év december 19-én, szombaton este, a Sokol Hall dísztermében, 525 E. 72-nd St., szinelőadásal egybekötött nagy táncmulatságot rendez.
Színre kerül Szigligeti remek vígjátéka a LILIOMPI
A tiszta jövedelemnek fele a Népakarat javára fordítatik.
Belépti díj 25c. és 50 c. Az 50c.-es jegy egy-szersmind a Népakarat negyedévi előfizetéséül szolgál.

Külföldi hírek.

Az osztrák és magyar árúk bojkottja. Konstantinápolyból jelentik, hogy az osztrák-magyar nagykövet kijelentette a portánál, hogy Ausztria-Magyarország csak akkor veszi föl a tárgyalást Törökországgal, ha az osztrák és a magyar árúk bojkottja-megszűnik. A porta erre kiterő választ adott s azt mondta, hogy a bojkottmozgalom spontán megnyilatkozása a közvélemény akaratának s a kormánynak nem áll hatalmában a közönséget arra kényszerítenie, hogy osztrák vagy magyar üzletekben vásároljon. A nagykövet erre tudomására adta, a portának, hogy ha az osztrák és magyar árúk bojkottja legkésőbb új esztendőig véget nem ér, az osztrák-magyar kormány valamennyi török árura olyan magas vámot vet ki, hogy lehetlenné teszi azok bevitelét Magyarországra.

Vérégzés egy spanyol fegyházban. Madridból jelentik, hogy a kranadai fegyházban éjjel, amikor a börtönőrök végigjárták a zár-kákat, az egyik cella lakói hirtelen rájuk vetették magukat és kiragadták kezükből a kulcsokat, amelyekkel csakhamr kinyitották az összes cellákat. Mintegy 800 fogoly szabadult ki egyszerre. Előbb leszúrták a börtönőröket. Azután a falakon át akartak mászni, de észrevették őket a börtön kapuja előtt álló katonák, akiknek a lövéseire meghátráltak. Mind amellet vagy huszan a tetőkön át mégis megszöktek. Közben a fegyházigazgatóság telefonon segítséget kért a kordovai helyőrségtől. Csakhamar egész század katonára érkezett futólépésben Kordováról, akik többször sortűzetet adtak a fegyencekre, akik végül is megadták magukat.

A király vétőjoga. A norvég alkotmánynak a király szentesítő jogáról szóló rendelkezése nem volt pontosan körülírva. Ezért a radikálisabb pártok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a stortingnak az alkotmány megváltoztatásáról hozott határozatához nem kell a király jóváhagyása. De a kormány mindig a király elé terjesztette az ilyen javaslatokat is. Az alkotmány azonban azt is kimondja, hogy a storting határozatait annak elnapolása előtt szentesíteni kell. Legutóbb egyik hivatalnok feledékenységé miatt elmulasztottak egy lényegtelen határozatot a király elé terjeszteni. Amikor észrevették a mulasztást, akkora már a stortinget elnapolták. A minisztertanács erre ki mondta, hogy a határozat szentesítés nélkül is jogérvényes, miután az alkotmány szerint nincs szükség királyi jóváhagyásra. A kormány így elismerte a radikális pártok följogását. A konzervatívek támadják is érte s köztársasági törekvésekkel vádolják. Csak hogy most már késő. A király előjogait megnyirbálták s ezentúl tőle függetlenül hozhatnak törvényeket. Fontosabb változtatásoknál csak az okozhatna nehézségeket, hogy a törvényjavaslat elfogadását újonnan választott stortingre bizza az alkotmány. Ez azonban nem lehet baj, mert ha a nép kívánja a reformot, akkor képviselőit is aszerint választja.

A nemzeti delírium tünete. Bécsben az egyetem előtt november 24-én, kedden már korán reggel nagy rendőrcsapat foglalt állást, hogy a diákok tüntetését megakadályozza. A német nemzeti diákok megszállták az egyetem föl-járóját, másrészt pedig az egyetem előtt sétáltak. Az olasz diákok az egyetemmel szemben lévő kávéházban gyülekeztek, amely előtt számos gyalogos és lovas rendőr állott. Sok diák bekötözött fejfel jelent meg. Délig nem volt rendezavar. Délelőtt a műegyetemet s a Menza Akadémiát is bezárták.
Az olasz képviselők kommunikében tiltakoztak a hétfői eseményekről szóló tudósítások ellen és kijelentették, hogy a büntetőbírósi eljárás befejezése előtt senki sem ítélteti el az olaszokat, mondván, hogy csak ők maguk löttek és nem is végső önvédelemből. A képviselők követelik, hogy a támadók ellen is igazságos szigorral járjanak el.
Prágában november 23-án, hétfőn este számos német diák sétált a Grabenen; csakhamar több száz cseh vette őket körül s bittal fenyegetőzött. A rendőrök oltalmukba vették a német diákokat és lakásukra kísérték őket.
Triesztben kedden este 8 és 10 óra között több ezer emberből álló tömeg, köztük számos nő, a Garibaldi-himnuszt énekelve bejárta a várost, miközben a trieszti Ausztria-egyesület ablakait beverték. A Volnich-szálló ablakait is beverték, a tetteseket azonnal letartóztatták. A helytartósági épületet rendőrség őrizte. Összesen tizenkét letartóztatás történt.

A clevelandi állami vezetőség, az Ohio államban levő szocialista munkásszervezeteket a karácsonyi ünnepekre, Cleveleandba ÁLLAMI ÉRTEKEZLETRE hívja egybe.
Ez uton is fölkeri az állami vezetőség a clevelandi központhoz tartozó összes osztályokat, hogy az értekezlet napirendjének fontosságára való tekintettel, okvetlenül küldjenek megbízottakat az értekezletre.
Timár, állami titkár.

TÁRCA.

A NAGY FUNDUS.
— Irta: Móricz Zsigmond. —

A mester elől haladt. Lába nyomán egy por-szem se röpélt föl s ruhája tiszta volt, mint a frissen nyit virág szirma.

Péter mögötte baktatott. Fáradt volt az apostol s mintha vénült volna az utolsó évszázadban. Gondolkozva húzta maga után a görbe botját; muslicaraj keringett előtte s néha boszusan kapott hozzá jobb kezével. Gubancos futrei alól ömlött a verejték s felétre lepte barna kámszáját a könnyű, szálló por.

A Halvány mellett elhaladtak s beértek a kávisi ligetbe, a csöndes forrásokhoz.

— Mester — szólalt meg Péter. — A nap delelőre ért s a falu, úgy látom, messze van. Ülünk le itt e kies kútfőnél s költjük el ebédünket.

— Legyen kedved szerint, Péter. Leültek. Péter elhevert, kinyújtózott. S hogy meg ne lássék rajta a mohóság, nagy méltósággal kanyarította előre a tarisznyát. Kiszedte belőle a kis elemőziát.

Ettek. Kenyeret és mézet. Az Ur is falatozott.
Hogy éhgyomrárt lecsillapítá, megszólalt Péter

— Uram, nem jól van ez!
— Mi nincs jól, Péter?
— Az nincs jól, Mester, hogy még is sok a szegény.
Az ur nem szólott. Darázs szállt az ujjára, mézet adott neki.
Péter odakapott.

— Uram, megcsip! — s elhesentette.
— Miért tetted ezt, Péter?
— Feltettelek, Uram!
— Egy szegénytől elvette a falatját. Föllesz ez írva, Péter!

A jámbor ősz elspádat.
— Mester! Ne büntess! Ember vagyok!
— Legyen megbocsátva. Igazat szóltál. Sokáig hallgattak. Péter maga elé bámult és a sarujával árkot vájt a porban.
— Szabad-e szólnom, Uram? — kérdezte végre.

— Könnyebbülj meg, Péter.
— Uram, nagyot gondoltam ki.
— Látom.
— Mit látsz, Uram?
— Árkot vájsz, hogy a patak vize a szikkadt virágokhoz jusson.

Péter elbámulsan nézett a Mesterré, aztán tulajdon művére, amelyről mit sem tudott. Valóban csak meg kellett botjával nyitni a gátat s vígan bugyborékolva futott a forrás vize a sárgára aszott fűbe.
Péter lehajította fejét.

— Kétszer megszegyenítettél, Uram, — mondá, azán fölvetette szemét — de ha elmondom, mind gondoltam ki, fölemelsz érte.
— Vesd le terhed, Péter.
— Uram, mondom, sok a szegény, nagy a szegénység. Nagyobb, mint amióta erre jár-tunk, nagyobb, mint valaha. Hatalmasabb a pénz, alárendeltebb a rabbszolgá. Ezen segíteni kell, Uram. A szegényen a maga szegénysége segítsen, a tőkét a maga ereje győzze le. Gyűjteni kell az egész emberiségtől. Adományokat; kitől, mi telik. S teremteni egy nagy fundust. Valami olyan mérhetetlenül nagy tőkét, hogy abból minden szegénynek jusson. Még akkor is juson, ha soha meg nem szűnik a három átok: a protekció, a gazdagok kapzsisága, a hivatalnokok lelketlensége Olyan iztórtató nagyot, hogy lehetetlen legyen az, hogy bár a legszegényebb szegényt is kizárhassák belőle. Még a sánta, vak és szemérmes koldus is kapjon valamikézt és csak azért, mert ez a fundus olyan rettenetes nagy, hogy valami utomódon hozzá is eljut kamatjának valami kis része....

Péter elhallgatott s várta, mit szól az Ur.
De az nem szólt semmit, mosolylyal nézte a levegőben szálló pityangpíthet, amely egy termékeny kis magocskát röpített szárnyain.
— Uram, nem felelsz?
— Menj el Péter, csinálj gyűjtőivet. Itt van a falu egy kőhajításra, gyűjts.

Péter lelkesedve állott föl. Egész megijfo-dott a boldogságtól, hogy az Ur javasolja gondolatát
— Es nem sokára beérrt a faluba, ahol három templomot látott. Mindjárt be is kopogtatott a falu végén álló templom tövébe, a kálomista paphoz.

Elmondta szive szándékát s kérte, írjon alá neki valami summát.
— Barátom, — szólta a pap — kicsiny az eklézsia, sok a gyerek, alig van stóla, kevés a kongrua; magamnak is jó volna, ha valaki adna.

— És nem is adott.
— Nem baj, — szólta Péter — ez még csak egy ember.
Azzal betért a falu közepén a pápista paphoz.

Ennek is elmondta szive szándékát. A plébános meghallgatta s azt felelte mosolyogva:

— Ah barátocskám, magának nagyon gyanus az orra. Engem nem lehet többet becsapni. A mult hetekben egy ilyenforma ur járt itt; ugy beszélt magasztos eszmékről, mint a folyóvíz. Aláírtam neki egy példányt a "Szentek virágos kertjé"-ből s két példányt küldött. És mindenik példány harmickét kötetből áll. Minden csak tovább, míg szepven van.

— És ez sem adott semmit.
— Rossz jel, — szolt Péter — ez már a második ember.

— És bement a falu sikátorába, a luteránus paphoz.

— Ennek még szebben mondta el szive szándékát. Ez is meghallgatta, akkor megragadta a kezét, megrázta melegen.

— Kedves édes barátom, — mondta lévvél — boldog vagyok, hogy ilyen nemes lélekkel találkozom. Önnek igaza van, szent igaza, mert mint a nagy evangélikus költő oly szépen mondja:

Nincs szebb erény, mint emberszeretet,
Ez tesz nemessé sok szép életet!...

Azonban a terv bármily szép és nemes is, szerény véleményem szerint kivihetetlen. És még ha kivihető volna is, végtelenül sajnálom, hogy anyagi helyzetem nem engedi meg, hogy hozzájáruljak.

S bizony ez sem adot semmit.
Szegény Péter azt sem tudta, hogy ért az utcará.

— Baj, baj, — morogta — immár három ember.

Ödöngött az utcán le és fel. Bemenjen, ne menjen, minden kapuban hánytorgatta. Aztán bement s ugy jött ki is. Nem adtak neki sehol semmit.

Végére a gyerekek rákaptak s mint a nyáj kisértek, nagyobb csufot üve belőle, mint haldan Elizeus prófétából. Az ő türelme sem tartott örökké, közéjük vágta a botját, hogy egy ártatlan kis csöpség belesántul s aztán elfacsarodott szívele vánszorgott ki a faluból.

Mikor már ugy eltávozott, hogy a faluvégi kutyák is elmaradoztak s nem ugattak tovább, leült egy árokpartra és sirt.

Hozzámegegy asszony. A csordásné, aki ott lakott a közelben egy vityillóban. Kérdi, miért sir? Péternek jól esett a résztvevő szó s elmondta. Az asszony meghallgatta s ráfelelt, hogy bizony igaza van.

Azzal bement a házába és kis idő múlva kijött. Szégyenlősen tartott a markában egy pár kispénzt.

— Jó ember, — mondta — többem nincs. Ez is csak azért van, mert ebbe a mi falunkba nem veszik el az ilyen kicsi kis pénzt a bőbba. De ha maga használhatja ezt, én tiszta szívvel odaadom...

Péter elvette. Még meg is könnyebbült a lelke. Hát nem járt egészen hiába. Valamit gyűjtött. Igaz, nem sokat: három fillért.

Szegyenkezve sompolygott az Ur elé.

— Mire jártál, Péter?

— Jaj, én Uram, nem sok jóra.

— És sorban elmondta hűségesen, ki mit felelt neki.

Végül elővette a három fillért s annak is elmondta a történetét.

— Ezzel most mit teszel, Uram? Ennyivel hogy teremted meg azt a nagy, nagy fundust?

— Elég ez, Péter. Éppen elég. Tegyük hozzá ahhoz a háromszoros nagy kincshez, amelyről te álmodni se álmoldol. Az én atyám elébb gondolt arra, és megadta az örök nagy tőkét, amelyből mindenkinek jut mindörökké...

S fogta az egyik pénzt, a porba vetette.

— Ez az első tőké: a föld!

A másik fillért a forrásba vetette:

— Ez a második: a víz!

S kinyitott tenyerén tartván az utolsó fillért, így szolt:

— Ez pedig a harmadik: a levegő!

S a kis fillér, mint a pára szállt el a tenyeréről.

Péter pedig elvakult szemmel bámult az Ura, akinek dicsényi jelent meg az arca körül.

Egyről-másról.

(Folytatás az első oldalról.)

Egy-két kijelentés valóban jellemző volt. Heudrix püspök: "... A munkanélküliek mindig veszedelmes osztályt alkottak, de Jézus nem tartozott ezek közé. Foglalkozására nézve ács volt s mint ilyen, mintaszerű munkás..."

Hayes: "... Mióta az egyház oly határozottan állást foglalt a mi céljaink mellett, a munkásoknak kötelessége, hogy megbecsüljék az egyházat s támogassák a lelkek megmentésének munkájában..."

Az egyházak tanítása szerint mintaszerű munkás, ki alázatos, türelmes s mindenekelőtt nem "veszedelmes" a kizsákmányolóra nézve. Aki nem ilyen, arra való az egyház, hogy ilyenné tegye.

A labor fakírok szerint pedig a munkásoknak kötelessége támogatni az egyházat munkájában, a lelkek megmentésében, nehogy elégedetlenkedjenek s holmi forradalmárokodással, fölforgató törekvésekkel kockára tegyék lelkük üdvét.

Valóban e gyűlés megtartására a színház volt a legalkalmasabb hely.

A BALKÁNI ESEMÉNYEK.

Írta: Kunfi Zsigmond.

Az 1908. esztendő nevezetes dátum lesz a balkáni államoknál és a keleti kérdésnek a történetében mindkét eseményeknél fogva, a melyek ez év folyamán végbe mentek. Félő, hogy kárhuzatos és szomorú esztendővé fog válni azok miatt az események miatt, amelyek esetleg még ezekhez fűződhetnek.

A Balkán-esztendő megnyitója az a beszéd, amelyet báró Aehrenthal, osztrák-magyar külügyminiszter, 1908 januárjában a delegációban elmondott s amelyben bejelentette a Szandzsák-vasút építését.

Az év másik nagy eseménye a török forradalom, amely 1908 nyarán, legalább külsőségeiben, megtörte a török abszolutizmus hatalmát és egyrészt a keresztény nemzetiségek, másrészt a nyugateurópai eszmékkel megbarátkozott intellektuális és kispolgári elemek számára a politikai érvényesülés lehetősége teremtette meg, utját egyengetve egyúttal Törökország fölszabadulásának, állami függetlensége biztosításának.

Az ifjutörökök forradalmának a török birodalom belső viszonyaira való hatása még kialakulatlan, forrongásban lévő. Ellenben máris ürügyül szolgál két olyan eseménynek, amelyek mindegyike alkalmas ennek a forradalomnak gyöngítésére, ellenségeinek megerősítésére és emellett egy európai és Balkán-háború szörnyűségének földidzésére. Törökország alkotmányos államává való átalakulásának első gyümölcsei keserűek a törökösök nemzeti önértékelésének elvesztését két tartományát, amelyek csak névleg voltak ugyan a török birodalom alkotórészei, de amelyeknek forma szerint való elvesztése is alkalmas lehet az új rendszer hitelvesztetté tételére és az ellenforradalom lap-pangó erőinek fölébresztésére.

Bolgárország, amely alvettet és adót fizető tartománya volt Törökországnak, elrabolta a török állam tulajdonát képező és egy osztrák tartományának bérbe adott keleti vasutat, független országnak kiáltotta ki magát és eddigi fejedelmét ezental a bolgárok cárijának fejgák nevezni.

Ausztria-Magyarország pedig az eddig csak a megszállás jogán birt Bosznia-Hercegovinát bekebelezte és végleg az osztrák császár és a magyar király főnhatósága alá helyezte, miután a való élet viszonyai szerint már eddig is a Habsburg-monarchiának volt alkotórésze.

Mióta ez a két utolsó esemény végbe ment, háború hírekkel van tele a világsajtó és egész Európa diplomáciája lázas munkában van. Anglia és Oroszország a suba alatt háborúra uszítja Szerbiát az osztrák-magyar monarchia ellen. A párisi tőzsdén a Balkán-események híreire a Banque de Paris és a Crédit Lyonnais részvényei 10—15 százalékkal, Berlinben a Deutsche Bank részvényei 5 százalékkal estek. Nemzetközi konferencia tervezetét körözik a nagyhatalmak között s egész Európában olyan külpolitikai zavar, fölfordulás és feszültség kapott lábra, aminőt a most élő fiatalabb emberek nem igen tapasztaltak még. Bismarck híres szállóigéjét, hogy az egész keleti kérdés nem ér neki annyit, mint egy porosz gránátus csontjai, sok proletár találta ki önmagától ezekben a napokban, amikor azt kellett kérdeznie saját magától, hogy érdemes lesz-e neki a bőrért vásárra vinni azért, hogy ezental Kóburg Ferdinándot cárnak és Bosznia-Hercegovinát annakált, bekebelezett tarományának nevezze?

Azonban nagy tévedés és rövidlátás volna, a Balkán-eseményekben csak ezt látni és elgondolhatatlan dolog, hogy a kapitalista államok minden érdekelte szerve: államkormányoktól a hadseregeken keresztül egészen a sajtóig ilyen izgalomba jusson akkor, ha formáságokról s nem nagy gazdasági meg ezeket leleplező világpolitikai kérdésekről van szó. Nagy világpolitikai darázsűszeket bolygattak meg a legújabb események. A Balkán az európai politika és az európai kapitalizmus számára egyike a legfontosabb tényezőknél. Ennek okaira és a nagy világpolitikai összefüggésekre nem lesz talán egészen egyszerűen némi világosságot vetni a következőkben.

A nemzetközi tőke.

A munkásosztálytól termelt értéktöbbletnek csak egy részét fogyasztja el a tőkés. Másik, rendszerint nagyobbik része fölhalmozódik és elsősorban az üzem nagybőbítésára, új befektetésekre használódik el egy időre, mígneg azután megnövekedve, új és nagyobb értéktöbblet formájában újból előkerül. A tőke ezen fölhalmozódásának ütemétől és nagyságától függ valamelyik ország fejlődése a kapitalizmus felé az üzemek növekedése és az illető ország eliparosodása. Amde a tőke fölhalmozódása gyorsabban mehet végbe, mint ahogy fejlődés az illető ország belső piacainak fogyasztó ereje, ilyenkor semmittevésre van kárhuzatva a tőke, fölgyülemlik az egyes tőkés pénzesládájában vagy a bankok szekrényeiben, ahonnan azonban feszítő ereje csakhamar kialszja. A fölszívó erejében vele szemben visszamaradt piac helyett más piacokat keres és elkezd kivitelre termelni.

A fölhalmozott tőkének egy más része kölcsönüzletekre indul és átalakul kölcsöntőkév,

amely csakugy, mint az ipari tőke, először a honi piac szükségleteiből él és szaporodik és csak miután ezen már fölszivódott annyira, amennyi befelé, indul szintén más piacok felé.

Vannak azután bizonyos nagyjelentőségű társadalmi munkák, amelyek óriási tőkét szívnak föl, azonban csak egyszer kell őket elvégezni. Ilyenek például vasutak, közutak, világítási és vízvezetési művek stb. elvégzése, amely főadatoknak itt vagy ott való fölbukkanása odavonzza a fölhalmozódott nagytőkét.

A kapitalista fejlődés élén járó nagy nemzetek: Anglia, Németország, Franciaország munkássága tömördek értéktöbblet termel a tőkés osztály számára. E fölhalmozott értéktöbbletől ez országok tőkésai fejlesztették és a technikai tökéletesség igen magas fokára emelték országok iparát: ellátták országaik hitelszükségleteit és emellett olyan rengeteg mennyiségben maradt rendelkezésükre, hogy szervezniök kellett az értéktöbblet akumulált részének nagyszabású kivándorlását: a más szempont alá tartozó árukvitelén kívül kölcsöntőkekvitel és idegen országokban való üzemalapítások által. Legnagyobb méretű és a legismertebb ezen kivándorlási formák közül az első, de nem kisebb jelentőségűek a többi formák sem. Terjedelméről fogalmat adhat az, hogy míg az angol birodalom gyarmataival együtt 1907-ben 195.922.060 font sterling értékű áruiket exportált, addig külföldi államokban lévő tőkebefektetéseit Anglia évenként 50 millió font sterlinggel szaporítja és az, hogy Németországnak csak a tengerentúli államokban való befektetése 1904-ben 8030—9225 millió márka között ingadoztak.

Az áru, tőkés számára piacot vagy érvényesülési teret kereső európai államoknak nagyjelentőségű hely a Balkán és elsősorban Törökország. Árukat egészen vad országokba is el lehet vinni. A tőkekvitel azonban csak olyan országokba lehetséges, amelyekben a közbátorság bizonyos mértékben már kifejődött, melynek állami és közigazgatási szervezete alkalmas némi biztosíték nyújtására és amely akár természeti kincseinél, akár jóvendő fejlődési lehetőségénél, akár pedig politikai jelentőségénél fogva megérdemli a tőkekvitelől soha el nem választható kockázatot. Ha az áru olyan ágyúnak lehet mondani, amelynek bombázása rést nyit a legbarbárabb népek legmegrögzöttebb szokásainak bástyafalain is, akkor a tőke ágyuzásáról is állítható, hogy politikai befolyás jár mindenféle nyomában, amely azután megint átváltható természetesen gazdasági befolyásra. Ezek a szempontok magyarázzák meg elsősorban azt a nagy érdeklődést és jelentőséget, amelyet a tőkegazdag országoknak, Angliának, Franciaországnak, Németországnak és bizonyos tekintetben még Ausztriának is pénzügyi történetében Törökország játszik és érttetik meg egyúttal azt, hogy minő nagy, közös érdekei fűződnek az európai kapitalista osztálynak a török eseményekhez és Törökország viszonyai konszolidálásához.

(Szocializmus.)

(Folytatjuk.)

GYÜLESI TUDÓSÍTÁS.

Az Ohio állami vezetőség november havában tartott gyűlésén elhatározta, hogy amennyiben tehetségében áll, megkezdi működését az agitáció terén a közfelfokú kisebb városokban. Az első ilyen gyűléstünk Lorainban tartottuk, mely igen fényesen sikerült. Az indifferens munkásság nagy számmal kereste föl a gyűlést. Gyűléstünk South Lorainban Wine és 10-ik utcák sarkán levő Pándi-féle helyiségben tartottuk. A vezetőség megbízásából Timár, Erben, Zucker elvtársak voltak a gyűlésre kiküldve. A kiküldött elvtársak főleg a mai helyzet tarthatatlanságáról beszéltek. Szép példákkal igazolták a szervezkedés célját és hasznát. Ráműtattak, hogy a mai nyomorúságos társadalmi helyzetünkből csak egy kivetető út van és ez: a szervezkedés. Végül pedig föl-hívtuk a jelenvolt munkástársakat pártlapunk, a Népakarat támogatására, mely egyedül érdemes a munkásság támogatására. Gyűlésünk alatt széjjel osztottunk 100 Népakaratot és 29 drb. apró füzetecskét adtunk el.

A jelekből ítélve, az ott jelenvolt munkásságra igen jó benyomást gyakoroltak az elhangzott fejtegetések és figyelmesen hallgattak végig a szónokokat. Szervezetet ugyan még nem alakítottunk, azonban reményünk van hogy a közel jövőben lehetséges lesz egy szervezet megalakítása.

Pándi urnak ez uton is köszönetet mondunk ama szives fogadtatásért és rokonszenvért, melyben bennünket részesített.

INDITVANYOK

az Ohio állami értekezlethez:

Indítványozzuk, hogy az állami értekezlet küldjön ki Ohio állam területére szervező négy heti időtartamra. Az állami vezetőség, Indítványozom, hogy február hó végén Ohio állam összes osztályai rendezzenek mulatóságot, amelynek tiszta jövedelme a Népakarat javára legyen fordítva

Timár János.

XIII. OSZTÁLY HAVI JELENTÉSE.

Szervezetünk december 5-én tartotta rendes

havi gyűlést. Taglétszámunk a mult hóban volt 28, fölvétettet kettő, jelenlegi taglétszám 30. A központ havi jelentését egyhangulag tudomásul vettük. Osztályunk elhatározta, hogy a december 13-án tartandó bizalmiérői értekezletre küldött küld. A központban hiányzó póttági állás betöltésére egyhangulag Salamon M. elvtárs választott meg és egyben indítványozzuk, hogy a még hiányzó póttag a közfelfokú osztályokból választassék. Elhatározta osztályunk, hogy lapunkért, a Népakaratért, mely hivatva a munkásokat a jelenlegi társadalmi igazságtalnságairól fölvilágosítani, kötelessége minden tagnak a legmészebb menő agitációt kifejtene. Továbbá elhatároztuk, hogy a Népakarat 1908-iki évfolyamát beköve a központtól mehozatjuk.

A munkaviszonyok még mindig a legrosszabbak, miért is figyelmeztetjük elvtársainkat, hogy föl ne üljenek a kapitalista osztályt támogatató lapok jöletét hirdető hamis híreinek.

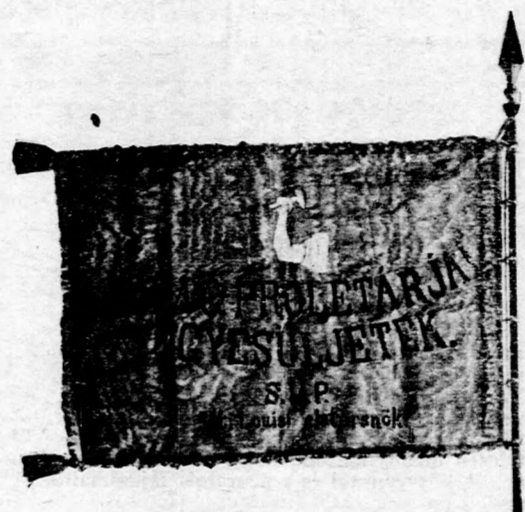
Tudor Tivadar, titkár

Fel a versenyre!

A st. louis-i elvtársnők komoly munkára, dicső küzdelemre hívnak fel beneteket!

Verenyre hívják föl szövetségünk összes osztályait, amely versenyben győztes osztálynak egy gyönyörű himzett, értékes vörös selyem zászlót adnak jutalmul.

St. Louis-i elvtársnőink célja a versenyen az, hogy minél több olvasót szerezzenek a Népakarat-nak s ez által minél több harcost

állítsanak a csatasorba, küzdeni a munkásosztály felszabadításáért, a szocializmusért.

A zászlót szövetségünk azon osztálya kapja meg, amely osztály

1908 december 31-ig

legtöbb féléves új előfizetőt szerez a Népakarat részére.

A zászlón kívül, — amelyet csakis osztály nyerhet meg, — a legtöbb előfizetőt gyűjtő elvtársak között a következő díjak osztatnak ki:

Első díj: Egy ékszer- és pipere doboz.

Második és harmadik díj: Egy gallér, kézelő és piperedoboz.

Negyedik díj: Egy diszes üvegváza.

Felhívjuk elvtársnőinket és elvtársainkat, hogy szocialistákhoz méltóan vegyék ki részüket a Népakaratért folyó küzdelemből.

Ne legyen egyetlen egy tagja sem szövetségünknek, ki a küzdelem után el ne mondhatná, hogy teljes mértékben megfelelt azon kötelezettségének, amelyet elve, meggyőződése reá rótt.

Elvtársak! Elvtársnők!

A klerikális népbuítóik, a hazafiságból élősködők fekete seregének cudar munkája, amelylyel népünk megrottására, amerikai magyar munkástestvéreink agyának megnyomorítására törekmenek, sarkaljon benneteket tette, küzdelemre!

Fordítsátok minden erőtet, minden szabad időtet a Népakarat terjesztésére, hogy az minél szélesebb területekre szórhassa a tudás sugarát, minél több munkás szívében élessze lángra a szolidaritás tüzét és fokozza a harci készséget megdönteni a mai romlott társadalmi rendet, amely a dolgozó milliók nyomorára van építve.

Fel a versenyre a zászlóért; a Népakaratért, a szocializmusért!

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

Írta: DOSZTOJEVSKIJ M. TÓDOR.

(Folytatás) (9)

Egyszer délután jöttem haza s ledőltem egy kicsit. Képzeld csak, mi történt. Ivanovna Katerina, dacára, hogy alig egy hét előtt a szobássonnyal alaposan összevettem, meghívta kávéra! Két óra hosszáig ültek együtt s folyton suttogtak. "Tudja, lellem, mos, hogy Zaharycs Szemjonnak megint van hivatala, személyesen kellett neki öxcelenciájánál megjelenni. Öxcelenciája kijött eléje s megparancsolta, hogy mindenki várjon: aztán kezén fogva vezette Zaharycs Szemjont a kabinetbe. "Ismerem az ön munkásságának az értékét, bár van önnek némi gyöngesége... no, de bizom az ön ígértében s tekintetbe veszem azt is, hogy ön nélkül nem megy nélunk minden a legjobban, számítani fogok becsületszavára." Hígyje el kérem, hogy az asszony ezt az egész dolgot tisztára csak maga komponálta, de nem könnyelműségből, nem dicsekvésből, hanem, hogy vigasztalja vele saját magát... És elhiszi, amit csak a saját képzelete alkotott. Én nem is kárhuzatom őt ezért; nem, nem tehe tem. Mikor haza vittem az első fizetésemet, most vagy hat napja lehet s ő átvette a huszonhárom rubelt és negyven kopejkát "kedves halacska"-jának nevezett. "Te kedves kis halacska", mondta nekem. Még pedig négy szemkőzt: tetszik érteni. De hát, édes istenem, ugyan miféle kedves ember, miféle jó férj vagyok én? S ő mégis megcsipte az államot s kedves halacska-jának nevezett!

Marmeladov elhallgatott. Nevetni akart, hanem csuklás lett belőle. De aztán összeszedte magát. Ez a csapszék, az elbeszélő rongyos külseje, a szénszállító bárkákon töltött éjek nyomaival, a pálinkás üveg s ehhez az az ideges szeretet, melylyel feleségéről, családjáról beszélt, egészen megzavarták a hallgató fejét. Raszkolnyikov feszült figyelemmel hallgatott, de szenvedett az elbeszélés alatt. Haragudott magára, hogy ezen a helyen van.

— Uram, édes uram! — kiáltott föl Marmeladov, midőn ismét magához tért. Ah, uram, ön előtt talán éppen olyan nevetésge ez az én dolgom, mint a többiek előtt. És én talán csak alkalmatlanodom önnek azzal, hogy föl-tárom házi életem nyomorúságos apróságait. Nos, nekem nem nevetésge ez a dolog, mert én mindezt érzni tudom... És ez az egész idő alatt, míg életem ez édeni napja lefolyt az utána következő estén is, képezetem folyton dolgozott, ábrándokban ringattam magamat. Elképzeltem magamnak: hogyan rendezem jövőmet. Milyen új ruhákat veszek a gyermekeknek, hogyan szerzek neki nyugalmat, kényelmet, hogyan emelem ki egyetlen leányomat a becselenség örvényéből s hozom vissza a biztos tüzhely mellé. És sok, sok mindent elgondoltam. Jogom volt nekem ehhez, uram? Nos, tisztelt uram (s ekkor Marmeladov összerezett, fölemelte fejét s merőn nézett hallgatója szemébe) nos tehát másnap, e szép ábrándok után, tehát éppen öt nap előtt, este felé alattomosan, mint a tolvaj, ki éjfélokropni indul, elcsentem a láda kulcsát, kimarkoltam mindazt a pénzt, mely a hazahozott fizetésből még megmaradt (hogy mennyi volt, nem is tudom) és akkor, na nézzen rá — ez az egész! Őt nap óta nem voltam otthon, mert ott keresnek; a hivatal elveszett, az egyenruha ott van a csapszékben az egyiptomi híd mellett. Ahelyett kaptam ezt a rongyot és... mos már mindennek vége.

Marmeladov öklével a homlokára csapott, összeharapta fogait, lezárta szemeit s nehéz támasztotta könyökét az asztalra. De néhány perc után megváltozott az arca s olyan kifejezéssel, melyben a keresett ravaszság a csínált szemtelenséggel vegyült össze, Raszkolnyikov felé fordult. Nevetett és szolt:

— Ma Szonyánál voltam, pénzt koldultam tőle, hogy legyen mivel elütni a korhelykedés utóbjait, hehehe!

— És kaptál tőte? — kérdezte valaki azok közül, kik nemrég léptek be, aztán tele torokkal kacagni kezdtek.

— Ezt a palackot az ő pénzéből vettem, — felelte Marmeladov, kizárólag Raszkolnyikov felé fordulva. Harminc kopejkát adott saját kezüleg, több magának sem volt, bizonyosan tudom. Nem szolt semmit, csak nézett.

Ugy senki sem bánkódik és sir ezen a földön az emberek sorsán, csak odafönn; szemrehányás nélkül, egyetlen szemrehányás nélkül és még jobban fáj, nagyon fáj... Igen, harminc kopejkát adott, de hiszen neki is szükség van valamire, ugy-e? Mit gondol, drága uram? Neki most nagy gondot kell fordítani a tisztaságra s ez a különös tisztaság, ön ért engemet, igen sok pénzbe kerül. Érti? Nos és még hajkenőcs is kell, keményített alsó szoknya és finom rendkívüli csinos cipőcskék, hogy mutogathassa a lábcsákait, mikor valami pocsolólyan kell átmennie. Érti ön, mire kell ez a tisztaság és csinososság?

(Folytatjuk.)

